

Balandžio 6 d. 11 val. Panevėžio miesto dailės galerijos skyriuje – Fotografijos galerijoje (Vasario 16-osios g. 11) atidaroma karo fotografijos paroda „Panevėžio krašto partizanai: 1945–1953 metai“. 17.30 val. Dailės galerijoje (Respublikos g. 3) vyks parodos pristatymas, kuriame dalyvaus jos kuratorius fotomenininkas Stanislovas Bagdonavičius, Panevėžio kraštotyros muziejaus direktorius dr. Arūnas Astramskas.

Panevėžio krašto partizanų fotografijų išlikimo ir jų eksponavimo Lietuvoje ir Ukrainoje istorija paženklinta netikėtų sutapimų ir susitikimų. Kokiu būdu yrantys negatyvai iš partizanų asmeninių fotoarchyvų atsidūrė fotomenininko S. Bagdonavičiaus rankose 1988 metais ir kaip pavyko juos atkurti? Kaip buvo nustatytos fotografijų autorių ir jose įamžintų partizanų tapatybės? Kieno iniciatyva Panevėžio krašto partizanų fotografijos buvo parodytos Ukrainoje? Kaip reagavo žiūrovai, kai ši paroda buvo eksponuojama Kijive? Kas fotomenininkui patikėjo ukrainiečių pasipriešinimo sovietų okupacijai kovotojų fotografijas? Apie tai bus pasakojama parodos pristatymo renginyje.

„Galerijai bendradarbiaujant su Stanislovu Bagdonavičiumi ir Ukrainos nacionaliniu kariuomenės istorijos muziejumi bei Ukrainos fotomenininkų sąjunga, 2018 metais ši paroda buvo parodyta Kijive. 2019-aisiais ji eksponuota Olesio Gončaro vardo mokslinėje bibliotekoje Chersone. Grįžusi iš Ukrainos, paroda buvo rodyta Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vyčio apygardos 5-osios rinktinės ir jos padalinių erdvėse“, – sakė Panevėžio miesto dailės galerijos direktorius Egidijus Žukauskas.

Pasak E. Žukausko, partizanų fotografijų paroda kalba apie universalius dalykus – patriotizmą, pasiryžimą kovoti už tėvynę, už nepriklausomybę. Tragiškų šiandienos geopolitinių įvykių kontekste tai ypač aktualu, todėl nuspręsta parodą eksponuoti Fotografijos galerijoje, kad kuo daugiau panevėžiečių ir miesto svečių ją pamatytų.

Parodos fotografijose – partizano Antano Žygo, slapyvardžiu Aptiekorius, užfiksuota Žaliojoje girioje netoli Panevėžio miesto veikusių partizanų kasdienybė. Fotografas buvo suimtas, nuteistas ir sušaudytas. Negatyvus jo kovos draugai laikė smaluotame bidone bunkeryje, įkasę giliai į žemę. Bunkeris buvo susprogdintas, ir žemė ilgai slėpė kovotojų už laisvę paslaptį.

Kitas fotografijų autorius – Kupiškio rajono miškuose kovojusių partizanų ryšininkas Kazys Juknevičius. Jis buvo vienas iš pagrindinių būrio tiekėjų, padėjo rengti slėptuves ir fotografavo. Ryšininkas buvo išduotas ir ilgai kalėjo Rusijos lageriuose. Negatyvai taip pat ilgą laiką buvo paslėpti ir netyčia rasti pjuvenų krūvoje.

Fotografijos istoriko, fotomenininko Stanislovo Žvirgždo teigimu, partizanų fotografijos

laikytinos karo fotografijomis. „Partizanų pasipriešinimas okupantams tikrąja to žodžio prasme buvo karas dėl krašto nepriklausomybės. Be to, partizanų būriai buvo panašūs į kariuomenės dalinius, kovotojai nešiojo uniformas, turėjo statutą, vadus, karinę struktūrą ir t. t. Todėl visiškai logiška partizanų fotografiją laikyti karine, nors beveik neturime kovinių veiksmų fotografijų,“ – S. Žvirgždą citavo internetinė svetainė *voruta.lt*.

Paroda „Panevėžio krašto partizanai: 1945–1953 metai“ Fotografijos galerijoje veiks iki balandžio 30 dienos.

Panevėžio miesto dailės galerijos inf.

Nuotraukose:

Partizanai Juozas Šomka-Čerčilis, Juozas Galiauskas-Martinas ir Stasys Kulys-Briedis.

